

Multe dintre aceste scrieri au fost publicate, după manuscrisele și tipăriturile păstrate, în două culegeri importante de lucrări din această perioadă, datorate lui Jan Czubek¹ și Teodor Wierzbowski². Cea mai amplă este culegerea lui Czubek, care a cercetat cu scrupulozitate materialele existente în 13 biblioteci din Polonia și străinătate. După cum afirmă însuși autorul în prefață, această carte este o încercare de cuprindere a întregii literaturi din perioada primului interregnum («starlishmy się nasz materyał o ile można, w zupełności wyczerpnąć») - ne-am străduit pe cât posibil să epuizăm tot materialul acestei epoci³. Datorită însă caracterului anonim și circulației ilegale, precum și numărului mare de scrieri existente în acea perioadă, autorul culegerii preconizează descoperirea cu timpul și a altor materiale, necunoscute în momentul publicării cărții sale. De aceea adresează în prefața culegerii un apel către toți cei care cunosc sau posedă lucrări literare sau istorice legate de epoca primului interregnum de a-și aduce contribuția la cunoașterea și publicarea lor. Răspundem după mai bine de o jumătate de secol la apelul remarcabilului filolog, prezentând cititorilor materiale inedite descoperite în două manuscrise din fondul Bibliotecii Academiei R.P.R.

Manuscrisul B.A.R.P.R. nr. 638, care nu face parte dintre cele cercetate de J. Czubek, cuprinde scrieri anonime în proză și versuri din anii primului interregnum polonez (1572—1573), biografiile a patru prelați catolici polonezi și o pagină de maxime în limba latină⁴.

Dintre manuscrisele similare descrise de Jan Czubek în prefața la culegerea sa, constatăm că manuscrisul de față se aseamănă cel mai mult cu ms. nr. 50 din Biblioteca Branicki din Sucha, care aparține sfârșitului secolului al XVI-lea.

Din cele 41 de titluri aflate în ms. B.A.R.P.R. nr. 638, 24 sînt cunoscute de J. Czubek și publicate — cu oarecare deosebiri de text — în culegerea sa. În ms. Branicki se găsesc toate aceste lucrări și, în plus, alte câteva, aparținînd epocii de după încheierea interregnumului (publicate la Czubek sub numerele XLVIII, XLIX), ceea ce ne permite să presupunem că ms. Branicki este ulterior manuscrisului nostru. O copie fidelă a primului se află la Biblioteca polonă de la Paris (ms. XLV din secolul al XVI-lea, catalogat sub titlul *Dyaryusz Choroby Zygm. Augusta*). Este neîndoiește faptul că între cele trei manuscrise se află o strînsă legătură, care ar putea fi însă elucidată numai prin compararea lor în original. Deși textele publicate de Czubek se bazează în mare măsură pe ms. Branicki, ele nu ne pot ajuta prea mult la determinarea legăturii dintre acesta și manuscrisul românesc, deoarece editorul modernizează ortografia și uneori chiar și limba.

19 dintre materialele cuprinse în ms. B.A.R.P.R. nr. 638 nu sînt publicate la Czubek.

Dintre acestea:

I. Unele sînt cunoscute și publicate în materialele istorice, deoarece reprezintă documente referitoare la moartea și ritualul de înmormîntare al regelui Sigismund August. Acestea sînt:

1. *Testamentum Oswieczonego Pana Pana Zigmunta Augusta z lasky Bozy Krolya Polskiego ktori w Kniszynie dnia VII Iuly roku MDLXXII Panu Bogu Duha svego oddal*⁵ (Testamentul luminatului domn Sigismund August, cu mila lui Dumnezeu regele Poloniei, care pe ziua de 7 iulie 1572, la Kniszyn, și-a dat sufletul întru Domnul), f. 2—14.

Testamentul este scris în limba polonă, probabil o copie după original, deoarece se știe că spre deosebire de ceilalți regi, anteriori lui, Sigismund August a folosit foarte mult în scris

¹ Jan Czubek, *Pisma polityczne z czasów pierwszego bezkrolewia*, Cracovia, 1906.

² Teodor Wierzbowski, *Wiersze polityczne i przepowiednie, satyry i paszkwile z XVI wieku*, Varșovia, 1907.

³ Jan Czubek, *op. cit.*, p. IV.

⁴ Este un manuscris integral, catalogat de P. P. Panaitescu (*Catalogul manuscriselor slave din Biblioteca Academiei R.P.R.*, partea a II-a în manuscris) sub titlul *Miscelaneu de scrieri privitoare la istoria Poloniei*, aparține secolului al XVI-lea, scris pe hîrtie cu filigram interior în cerc: BUDISSIM, 181 foi de 32 x 19,1/2 cm, legat în piele cu motive presate pe copertă și cu un chenar cu zeii artelor Apolo, Caliope, Euterpe, Talia. Pe prima copertă este presat cuvîntul *Registram*. Textul este scris în Polonia, cu o scriere cursivă (aceeași mînă), numărul rîndurilor pe pagină variază între 21 și 23 de rînduri, cuprinde materiale scrise în polonă și latină. Manuscrisul a fost găsit în biblioteca rămasă de la Boleslav Hasden. Pe partea interioară a primei coperte remarcăm, printre alte însemnări, un vers scris cu altă cerneală decît restul manuscrisului:

Quidquid agis prudenter et respice finem

(«Orice faci să faci cu prudență și să ai în vedere sfîrșitul») Asemănător cu un vers din *Gesta Romanorum*, cap. 103.

Pe partea interioară a copertei finale sînt două însemnări din aceeași perioadă cu manuscrisul, una în latină, alta în polonă:

Seneca Fortuna fortes metuit ignanas promit

Plus in negotiis gerendis res quam verba prosunt

Leta πια (?) raro sine ifelicitate eveniut.

Jest ieden fortel na szczęście wszeliakie

Lyub zlye lyub dobrze serzeze w [...]

Y trosky ustapycz musza

Gdy Bog chce a czaszy przynysza.

Lîngă aceste versuri, dar lateral, nu ca aparținînd autorului lor, este scris numele Andrei Mapp).

⁵ În tot cursul lucrării vom respecta întocmai ortografia manuscrisului. Singurele modificări pe care ne-am permis să le facem au fost despărțirea prepozițiilor de substantive și notarea semnului de prescurtare acolo unde lipsește în original.